

Aktualizácia č.3 Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií

1. Zhrnutie

Cieľom aktualizácie Akčného plánu na roky 2023-2025 (ďalej len “Akčný plán”) je zameranie úsilia a zdrojov v poslednom roku platnosti na realizáciu kľúčových opatrení. Výsledkom je finálny okruh 29 opatrení, na plnenie ktorých bude orientovaná pozornosť počas roka 2025. Hlavnými prioritami sú 1) príprava a prijatie zákona o výskume, vývoji a inováciách a 2) podpora technologického transferu a firemného výskumu a vývoja.

Aktualizáciou Akčného plánu sa plní úloha B.1 z uznesenia vlády 588/2024 k Informácii o stave implementácie národnej stratégie k 30.6.2024: “predložiť na rokovanie vlády aktualizáciu Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030 do 31.1.2025”.

Aktualizácia reaguje predovšetkým na zmenu potrieb výskumného a inovačného ekosystému ako aj na prebiehajúcu konsolidáciu (najmä 10-percentný pokles mzdových výdavkov), ktorá obmedzila dostupné kapacity implementujúcich rezortov. Doterajšia implementácia ukázala, že Akčný plán bol fragmentovaný do množstva opatrení, z ktorých viaceré mali marginálny alebo žiaden dopad na výsledkové ukazovatele Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií, resp. boli neúčelne rozložené do viacerých drobných opatrení. Vďaka zvýšenému úsiliu sa podarilo do 31.12.2024 úplne alebo čiastočne splniť stanovené míľniky pri 38 z 91 opatrení. Aj napriek snahe je splnenie všetkých opatrení do konca roka 2025 v dnešnej situácii nereálne. V rámci aktualizácie sa navrhujú tieto typy zmien:

1. Zrušenie vybraných opatrení s nízkym dopadom
2. Zlúčenie podobných opatrení
3. Presun personálnych kapacít a zdrojov medzi opatreniami.
4. Obsahové prepracovanie vybraných opatrení

Opatrenia, ktoré nie sú predmetom zmien v predloženej aktualizácii, budú realizované ďalej bez zmien. Výsledný okruh 29 opatrení na rok 2025 je výsledkom zrušenia alebo zlúčenia 24 z celkového počtu 53 opatrení, ktoré ešte nemajú splnené míľniky. To umožní naplniť ambiciózne ciele Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií aj s existujúcimi zdrojmi. Zúžený zoznam je výsledkom spoločných konzultácií so všetkými zúčastnenými gestormi.

Výraznejšie prepracované opatrenia bude súčasťou nového Akčného plánu na roky 2026 – 2028. Nová Aktualizácia Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií bude pripravená a predložená na základe úlohy B.3 uznesenia vlády 134/2023 do 31.12.2025.

2. Zmeny v Akčnom pláne Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030

2.1 Zrušenie vybraných opatrení s nízkym dopadom

Vzhľadom k súčasnému stavu plnenia mílnikov jednotlivých opatrení Akčného plánu a z dôvodu koncentrácie úsilia na najdôležitejšie opatrenia s najväčším dopadom sa upúšťa od plnenia 14 opatrení, ktoré mali najmenší priamy vplyv na ciele Národnej stratégie. Podrobný zoznam v tabuľke 1.

Okrem limitovaného vplyvu na ciele Národnej stratégie medzi ďalšie dôvody vypustenia opatrení možno zaradiť:

- a) v konzultáciách s dotknutými subjektmi identifikovaný nedostatočný záujem o dané aktivity (opatrenia 1.2.3.3, 1.3.5.3, 2.2.1.4, 2.3.1.1, 2.3.1.2, 2.3.1.3),
- b) zahrnutie do iných strategických materiálov a z toho vyplývajúca zbytočnosť dvojitého vykazovania (opatrenia 1.2.2.2, 1.2.3.5, 2.2.3.2),
- c) zmena priorít gestorských subjektov (1.2.2.5, 2.1.1.1) a
- d) odôvodnená požiadavka gestora na odklad termínu mílnika za horizont súčasného Akčného plánu, ktorým je obdobie 2023 - 2025 (1.2.4.1, 1.3.2.8)

Tab. 1: Zrušené opatrenia Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií (na roky 2023-2025)

Zrušené opatrenie	Hlavný gestor
1.2.2.2 Rekodifikovanie práva obchodných spoločností	MS SR
1.2.2.5 Zavedenie pilotného projektu merania konceptov agilnej regulácie v NBS, následné rozšírenie na ďalších kľúčových regulátorov pre oblasť inovácií	NBS
1.2.3.3 Zavedenie magisterského programu na technologický a vedomostný transfer a inovačný manažment	ÚPPV SR POZE*
1.2.3.5 Uskutočnenie odbornej diskusie o Jednotnom patentovom súde	MS SR
1.3.2.8 Vyhodnotenie reforiem vysokých škôl z Plánu obnovy a odolnosti	ÚPPV SR POZE
1.3.5.3 Upravovanie pravidiel investovania penzijných fondov pre alokáciu zdrojov do alternatívnych aktív	MPSVaR SR
2.1.1.1 Legislatívna zmena počtu a výberu členov výkonnej rady Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo	MŠVVaM SR
2.1.2.2 Podporovanie občianskej vedy a popularizácia výskumu formou minigrantov	MŠVVaM SR
2.2.1.4 Vytvorenie distribuovaného inštitútu spájajúceho najkvalitnejších výskumníkov	ÚPPV SR POZE
2.2.3.2 Vytvorenie krátkych terciárnych programov	MŠVVaM SR
2.3.1.1 Vypracovanie analýzy hodnotiacej možnosti pre zatraktívnenie Slovenska, jeho miest a obcí	ÚPPV SR POZE
2.3.1.2 Vytvorenie záväzných princípov a štandardov budovania výskumnej a inovačnej infraštruktúry	ÚPPV SR POZE
2.3.1.3 Vytvorenie vzdelávacej schémy pre zamestnancov verejných výskumno-vývojových organizácií a samospráv k PPP pre rozvoj výskumného a inovačného ekosystému	ÚPPV SR POZE

*ÚPPV SR POZE - Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre plán obnovy a znalostnú ekonomiku

2.2 Zlúčenie podobných opatrení

Navrhujú sa zlúčenie opatrení, ktorých spoločné plnenie bude výrazne efektívnejšie. Tu možno zaradiť:

- a) opatrenia, ktoré možno splniť ich zapracovaním do pripravovaného zákona o výskume, vývoji a inováciách;
- b) opatrenia v oblasti popularizácie vedy;
- c) opatrenia v oblasti lákania, rozvoja a udržania talentu.

Zároveň sa zlučujú opatrenia na podporu inovatívnych vzdelávacích programov na vysokých školách a opatrenia na podporu sociálnych inovácií s cieľom minimalizovania množstva menších výziev.

Tab. 2: Zlučované opatrenia Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií

Konsolidované opatrenie	Zlučované opatrenia
1.1.1.3 Vypracovanie zákona o výskume, vývoji a inováciách	1.1.1.3 Vypracovanie zákona o výskume, vývoji a inováciách
	1.2.1.6 Revidovanie procesu udeľovania osvedčení o spôsobilosti vykonávať VaV
	1.2.1.7 Zamestnávanie výskumných pracovníkov v neziskových výskumných organizáciách na dobu určitú
	1.2.1.8 Preformulovanie legislatívneho znenia viazanosti predpisov o štátnej pomoci na prostriedky podpory výskumu a vývoja pre podnikateľov a záujmové združenia právnických osôb
	1.2.3.2 Nastavenie jednoduchších pravidiel duševného vlastníctva, zmluvného výskumu a nakladania so ziskom na strane verejných výskumno-vývojových organizácií
2.1.2.1 Popularizácia vedy	2.1.2.1 Schválenie stratégie pre popularizáciu vedy, výskumu a inovácií v Slovenskej republike
	2.1.2.3 Zavedenie finančného top-up pre popularizačné spracovanie výsledkov výskumu
	2.1.2.4 Podporovanie rozvoja inteligentných laboratórií v knižniciach
2.1.1.2 Aktívne grantové podporovanie inovatívnych vzdelávacích programov na vysokých školách	2.1.1.2 Aktívne grantové podporovanie inovatívnych vzdelávacích programov na vysokých školách
	2.1.1.3 Podporovanie projektov praktického interdisciplinárneho vyučovania na VŠ
2.2.1.2 Súťažné grantové financovanie excelentných výskumníkov	2.2.1.2 Poskytovanie štipendií pre excelentných výskumných pracovníkov
	2.2.1.3 Podporovanie vytvárania excelentných tímov na báze ERA Chair
2.2.2.1 Vytvorenie útvaru pre lákanie, rozvoj a udržiavanie talentu	2.2.2.1 Vytvorenie útvaru pre lákanie, rozvoj a udržiavanie talentu
	2.2.2.2 Zavedenie série programov na vytvorenie spolupráce s talentom zo zahraničia
	2.2.2.3 Vytvorenie akvizičných kanálov pre prácu so zahraničným talentom
3.5.1.1 Zavedenie udržateľného systému podpory sociálnych inovácií	3.5.1.1 Zavedenie udržateľného systému podpory sociálnych inovácií
	3.5.1.2 Vypracovanie permanentnej grantovej schémy na podporu sociálnych inovácií naprieč ich celým životným cyklom

2.3 Presun personálnych kapacít a zdrojov medzi opatreniami.

V rámci efektívnejšieho využitia dostupných finančných a personálnych zdrojov sa navrhujú presuny, ktoré sú v rámci príslušnej kapitoly štátneho rozpočtu v rámci jej limitov. Navrhované presuny sú zosumarizované v tabuľke č. 3.

Keďže inovatívne verejné obstarávanie sa bude riešiť prostredníctvom národného projektu z Programu Slovensko, dostupné zdroje zo štátneho rozpočtu sa navrhujú realokovať na posilnenie kapacít v oblasti technologického transferu. Zdroje zo zrušeného opatrenia na distribuovaný inštitút sa presunú na posilnenie analytickej a strategickej jednotky výskumných a inovačných politík¹ a útvaru pre rozvoj a integráciu talentu. Uvedené umožní efektívnejší manažment opatrení Akčného plánu, ktoré nemajú finančné krytie.

V rámci kapitoly Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky sa na inovatívne vzdelávanie na vysokých školách využijú zdroje Programu Slovensko. Zdroje zo štátneho rozpočtu teda využijú na posilnenie iných kľúčových opatrení v gescii ministerstva (podľa tabuľky č. 3). Zdroje z opatrenia na podporu občianskej vedy a popularizácie sa využijú na iné výzvy na popularizáciu vedy a inovatívne vzdelávanie pre žiakov.

Tab. 3: Presun zdrojov medzi opatreniami

Pôvodné opatrenie	Posilnené opatrenie
1.3.7.1 Posilnenie expertízy na inovatívne verejné obstarávanie	1.2.3.1 Podporenie profesionálneho technologického transferu na verejných výskumno-vývojových organizáciách a posun CVTI SR a ÚPV SR smerom ku konzultačnej a vzdelávacej činnosti
2.1.1.2 Aktívne grantové podporovanie inovatívnych vzdelávacích programov na vysokých školách	1.3.2.4 Publikovanie a implementovanie výsledkov VER do inštitucionálneho financovania vysokých škôl a ústavov SAV.
	1.3.2.5. Opatrenie: Spustenie výkonnostných zmlúv.
	1.3.2.6. Opatrenie: Zavedenie podporných programov pre vedúcich pracovníkov na VŠ a SAV.
2.1.2.2 Podporovanie občianskej vedy a popularizácia výskumu formou minigrantov	2.2.2.7 Podporenie socio-kultúrnej integrácie zahraničných študentov vysokých škôl (VŠ).
	2.1.1.4. Inovatívne formy vzdelávania pre žiakov ZŠ a SŠ
2.2.1.4 Vytvorenie distribuovaného inštitútu spájajúceho najkvalitnejších výskumníkov	2.1.2.1 Popularizácia vedy.
	1.1.1.4 Vytvorenie analytickej a strategickej jednotky výskumných a inovačných politík.
	2.2.2.1 Vytvorenie útvaru pre rozvoj a integráciu talentu.

¹ Pôvodné opatrenie sa rozširuje o úlohy súvisiace s implementáciou Národnej stratégie, preto bude do opisu opatrenia doplnený text: "Súčasťou práce bude aj príprava a implementácia stratégií, predovšetkým Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií."

2.4 Obsahové prepracovanie vybraných opatrení

Navrhuje sa rozšírenie záberu opatrenia 2.1.1.4 Inovatívne formy vzdelávania žiakov ZŠ a SŠ tak, aby zahŕňal nielen programy zamerané na podnikavosť, ale rôzne overené inovácie vo vzdelávaní, ktoré tiež prispievajú k rozvoju talentu slovenských žiakov. Uvedená zmena lepšie reflektuje implementačné potreby.

Navrhuje a tiež úprava opatrenia Ministerstva financií SR 1.3.5.1 Reformovanie zdanenia príjmov z kapitálového majetku domácich firiem tak, aby sa znovu prehodnotila možnosť opätovného oslobodenia kapitálových príjmov z investícií do akcií alebo majetkových podielov domácich firiem od dane. Uvedené oslobodenie bolo v rámci konsolidácie rozpočtu v roku 2024 zrušené.

Tab. 4: Obsahovo prepracované opatrenia Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií

Obsahovo prepracované opatrenia	Pôvodné opatrenia
2.1.1.1 Inovatívne formy vzdelávania pre žiakov ZŠ a SŠ.	2.1.1.4. Testovanie a škálovanie slovenských a medzinárodných programov podpory iniciatívnosti a podnikavosti pre deti, študentov a učiteľov
Nový popis opatrenia: Programy podpory a škálovania overených inovácií vo výchove a vzdelávaní v školách. Opatrenie bude škálovať inovatívne a dobre zabehnuté projekty, ktoré na Slovensku so širokým dopadom pomáhajú rôznym skupinám žiakov a mladých ľudí rozvíjať iniciatívnosť, rozbiehať svoje nápady a zároveň zlepšovať svoje vedomosti a zručnosti. V rámci tejto aktivity chceme použiť koncepty rozpracované v oblasti práce so spoločenskými inováciami. Okrem podpory žiakov a študentov sa budú vyhľadávať aj programy na podporu iniciatívnosti učiteľov a zavádzanie nových inovatívnych prístupov. Cieľom je, aby mal program pozitívny dopad aspoň na 30 % všetkých základných a stredných škôl na Slovensku, pričom môže ísť o zapojenie kmeňových pedagogických a odborných zamestnancov do vzdelávacích programov realizovaných v rámci opatrenia, vzdelávanie vedenia školy alebo o prácu priamo so žiakmi v školách. Všetky plánované aktivity budú podliehať schvaľovaniu v rámci posudzovania žiadostí. Doplnený spolupracujúci subjekt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	
1.3.5.1 Reformovanie zdanenia príjmov z kapitálového majetku domácich firiem	1.3.5.1 Reformovanie zdanenia príjmov z kapitálového majetku domácich firiem
Nový popis opatrenia: S cieľom mobilizácie súkromného kapitálu a rozvoja domácich inovatívnych firiem sa prehodnotí možnosť opätovného oslobodenia kapitálových príjmov z investícií do akcií alebo majetkových podielov domácich firiem od dane za predpokladu minimálnej doby držby 36 mesiacov. Uvedený časový test sa nebude vzťahovať na cenné papiere získané na úrovni zamestnanca alebo SZČO vo forme nepeňažného príjmu (viď opatrenie 1.2.2.1). V rámci úpravy zákona sa zväží zjednotenie minimálnej doby držby cenných papierov a obchodných podielov, ktoré vytvorí zdroje pre kompenzáciu časti fiškálneho vplyvu spojeného s týmto opatrením. Oslobodením kapitálových príjmov z neverejne obchodovaných spoločností sa eliminuje dnešná konkurenčná nevýhoda v porovnaní s Českou republikou, ktorá dnes uplatňuje oslobodenie od dane z príjmov z predaja cenných papierov pri držbe 36 mesiacov. Pre mladé inovatívne firmy zo Slovenska je susedné Česko častou destináciou, kam odchádzajú za získaním kapitálu. Aktualizovaný termín míľnika: 4Q/2025	